

Pri la homaj inklinoj mi ankoraŭ diris nenion. Pro la naturo de tiuj inklinoj, multe pli komplika ol la funkcio de la kapabloj — kiujn mi ĵus mallonge priskribis — estas konsilinde prokrasti traktadon ĝis posta artikolo.

341.485 (65) (044.1)

Ankoraŭfoje pri Alĝerio

Post publikigo de la protestletero de s-ro Jelenc kaj de mia mallonga komento en la pasinta numero, venis ankoraŭ tri leteroj de francaj legantoj, kiujn mi resumos ĉi-poste.

S-ro Paul Ciliga en Parizo skribas: „Kiel regula leganto de *France-Observateur* kaj *l'Express*, mi feliĉe estas sufiĉe bone informita pri la alĝeriaj aferoj. Aparte la libroj *La Question* kaj *La Gangrène* alportas travivitajn faktojn.” Li atentigas, ke teroraĵojn faras ne nur francaj polico, armeo, justico milita, sed kulpas pri ne malpli fiaj abomenindaĵoj alĝeriaj teroristoj. La „maldekstraj” gazetoj mencias nur tiujn de la francoj, la „dekstraj” nur tiujn de la alĝeriaj teroristoj.

Nu, certe ĉio tio estas vera, kaj abomenindaĵoj estas abomenindaj — kiu ajn praktikas ilin. Tamen, mi pli estimas gazetojn kiuj insistas pri la proprafankaj krimoj kaj rolas kiel la ankoraŭ ne tute sufokita voĉo de la nacia konscienco, ol tiujn kiuj nur laŭtvoĉe blekas pri la krimoj de la alia partio. Mi mem estas ano de nacio kiu havas ne tute senmakulan kolonian pasintecon — por esprimi min iom eŭfemisme — kaj kies nuno ankaŭ ne estas ĉiel aplaŭdinda. Kiel blankulo mi hontas pri la krimoj de blankuloj de kiu ajn lingvo aŭ de nacio, kie ajn en la mondo, kontraŭ kiuj ajn neblankuloj. Mi ne kredas ke la neblankuloj estas esence pli bonaj homoj ol la blankuloj, sed de kelkcent jaroj la blanka raso havas la potencon en la mondo, kaj kiu havas la potencon, ordinare ne havas la saĝon ... bedaŭrinde.

La dua letero venis de s-ro inĝ. Broise en Brezolles. Li atentigas, ke ne ĉio kion oni raportas en la gazetoj, estas vera. Nu, tion certe ĉiu scias. Laŭ s-ro B. la ekscesoj de franca flanko estas venĝoj pro murdoj faritaj de alĝerianoj. Io tia estis ja ankaŭ la neniigo de vilaĝo Lidice en Ĉeĥoslovakujo kaj la enkoncentrejigo de sescent viroj (el kiuj nur kelkdek revenis) kaj ankoraŭ kelkaj afablaĵoj en la nederlanda vilaĝo Putten fare de germanoj, aŭ la simila neniigo de vilaĝoj en Indonezio fare de nederlandanoj. Do: ne estas genocido; nur ekscesaj venĝoj.

La demando estas: kio estas genocido? Ĉu nur la senresta neniigo de tuta popolo, tuta gento? Tiam eĉ la juda popolo ne suferis genocidon, ĉar iu ono ja tamen transvivis. En Alĝerio ne temas pri individuaj venĝoj, ne pri puno al kulpuloj, sed simple pri teroro, pera kaj senpera amasmurdado de kulpaj kaj senkulpaj, fare de la aparato de la franca ŝtato. Se tio ne estas genocido, ni simple forstreu ĉi tiun vorton el la vortaro, ĉar ĝi respondas al nenia realaĵo. Ja ankaŭ en Tibeto ne okazas genocido, sendube.

La tria letero estas de d-ro Dronchat, juristo en Lille. Laŭ li *Témoignage Chrétien* kaj similaj estas fi-revuoj kiuj publikigas mensogojn. La sovjetoj abunde sendas monon al la ribeluloj, kiuj estas bone armitaj. La francoj ne faras genocidon; ili nur defendas siajn infanojn, ĉu eŭropajn, ĉu alĝeriajn.

Parenteze mi konstata, ke la judoj — viktimoj de hitlera genocido — ne estis tiel frenezaj aŭ stultaj, ke ili en Amsterdamo kaj Roterdamo ornamis siajn domojn per flagoj kiam la germanaj armeoj penetris la urbojn. Mi ne scias el kiu malklara fonto s-ro Dronchat ĉerpis ĉi tiun infanaĵon. Fakto estas ke tiam okazis inter ili sinmortigoj.

Fine mi sciigu, ke ĉiujn miajn informojn mi ĉerpis ne senpere el franclingvaj fontoj, sed ĉefe el la organo de la nederlanda sekcio de la Internacio de Militrezistantoj. En sia aŭgusta numero (1959) ĝi konstatas en artikolo de advokato J. H. van Wijk sub la titolo „*Kiel oni dece kaj demokrate genocidas?*” 3 manierojn de genocido aplikatajn en Alĝerio, kaj konstatas plue ke laŭ oficialaj informoj estis 8,5 milionoj da alĝerianoj en 1954, ke la ĉiujara plimultiĝo estis meze 260 000, ke do je la 1^a de januaro 1959 devus esti ĉirkaŭ 9,6 milionoj. Laŭ la civitana registro, tamen, tiam estis nur 8,8 milionoj. Do ok-centmil alĝerianoj „perdiĝis”. Tamen, la ĵurnaloj raportas ke dum 4½ jaroj da milito mortis entute „nur” 114 500, el kiuj 104 000 alĝerianoj kaj 10 500 francoj. Tiujn sendube oni registris. Same, certe, estas registritaj tiuj kiuj troviĝas en koncentrejoj. Nacie kaj internacie registritaj estas ankaŭ kiuj fuĝis al Tunizio kaj Maroko. Kie, pro la diablo, do troviĝas tiuj mankantaj 8 centmil alĝerianoj? Se ili estus murditaj de siaj sampopolanoj, ĉu la francaj instancoj hezitus tion disfamigi en la mondo? Pli kredeble, ke iu franca instanco ne scias bone kalkuli. Kaj malforteco en aritmetiko ja ne estas genocido. — Laŭ aliaj taksoj jam pli ol unu miliono da alĝerianoj estis mortigataj en ĉi tiu „milito”, ĉirkaŭ unu okono de la alĝeria popolo! Kaj mi, mi, naivulo, mire demandas min: Kio, do, estas genocido?

W. P. Roelofs.